

#ATVIRUMAS

Atviros Vyriausybės
koordinavimo modelio alternatyvos

SIŪLYMAS DISKUSIJAI



Lietuvos
Respublikos
Vyriausybės
kanceliarija





#KONTEKSTAS

UŽDUOTIS:

Įvertinti esamą atviros Vyriausybės iniciatyvų skatinimo (koordinavimo) ir įgyvendinimo viešajame sektoriuje mechanizmą ir parengti efektyvaus valdymo modelio alternatyvas.

VEIKIANČIOS ŠALYS:

Tarpinstitucinė atviros Vyriausybės darbo grupė;

Atviros Vyriausybės tinklas;

Ministerijų atstovai, atsakingi už viešąsias konsultacijas;

Vyriausybė;

Vyriausybės kanceliarija (Atviros Vyriausybės grupė).

KOORDINAVIMAS – suderintas skirtingų šalių veikimas drauge ir/ar atskirai vienoje srityje, pasidalinus aiškiais atsakomybėmis.

ATVIRUMAS – pamatinė demokratinės valdysenos dalis, viešojo valdymo principas, grįstas laisvu informacijos prieinamumu ir visuomenės dalyvavimu priimant viešuosius sprendimus.



#SITUACIJA

INFORMACIJOS ŠALTINIAI:

- Atviros Vyriausybės tinklo narių apklausa;
- Tarpinstitucinės atviros Vyriausybės darbo grupės narių apklausa;
- Interviu ciklas su ekspertais ir praktikais (24 interviu dalyviai iš nevyriausybinių, viešojo sektorių ir akademinės bendruomenės);
- Informacijos analizė.

SITUACIJA:

- Neaiški Atviros Vyriausybės tinklo veiklos koncepcija, neaiškios Tarpinstitucinės atviros Vyriausybės darbo grupės funkcijos bei skirtumai ir ryšiai tarp šių veikiančių šalių, jų vaidmenys, pasidalijimas atsakomybėmis;
- Dabar atviro viešojo valdymo srityje skirtingos veikiančios šalys veikia atskirai, mažai ar visai nebendradarbiauja, nesidalina patirtimi; trūksta tinklaveikos platformų ir/ar mechanizmų, kad veikiančios šalys keistųsi gerosiomis praktikomis, kad turėtų galimybę įsitraukti platesnis ratas žmonių tiek iš nevyriausybinių organizacijų (NVO), tiek iš viešojo sektoriaus;
- Neformalūs formatai (tinklai, pasitarimai ir kt.) sėkmingesni tik stiprioms NVO, kurios gali skirti daugiau laiko resursų, turi ilgametį įdirbį; formalių formatų (tarybos, darbo grupės ir kt.) Lietuvoje reikia labiau, nes tada galima priimti sprendimus ir realiai patarti sprendimų priėmėjams; jų sėkmė dažnai priklauso nuo koordinuojančių asmenų;
- Reikalingas institucijų vadovybės atstovų įsitraukimas ir palaikymas (dalyvavimas viešosiose konsultacijose, įsitraukimas į tarpinstitucinę darbo grupę, galbūt galėtų būti už atvirumą atsakingas asmuo vadovybėje);
- Ministerijos yra paskyrusios atsakingus už viešąsias konsultacijas asmenis, tačiau nėra išgrynintas jų vaidmuo (norima išplėsti į atvirumo koordinatorius), nėra sukurtas jų tinklas.



#POREIKIS

PROBLEMA:

Nors atviro valdymo srityje veikia būtinos šalys, nėra apibrėžtos jų atsakomybės, jos veikia nekoordinuotai ir ne visada kryptingai.

MODELIO KŪRIMO TIKSLAS:

Sukurti atviro valdymo srityje veikiančių šalių vieningą sistemą, kurioje vyktų:

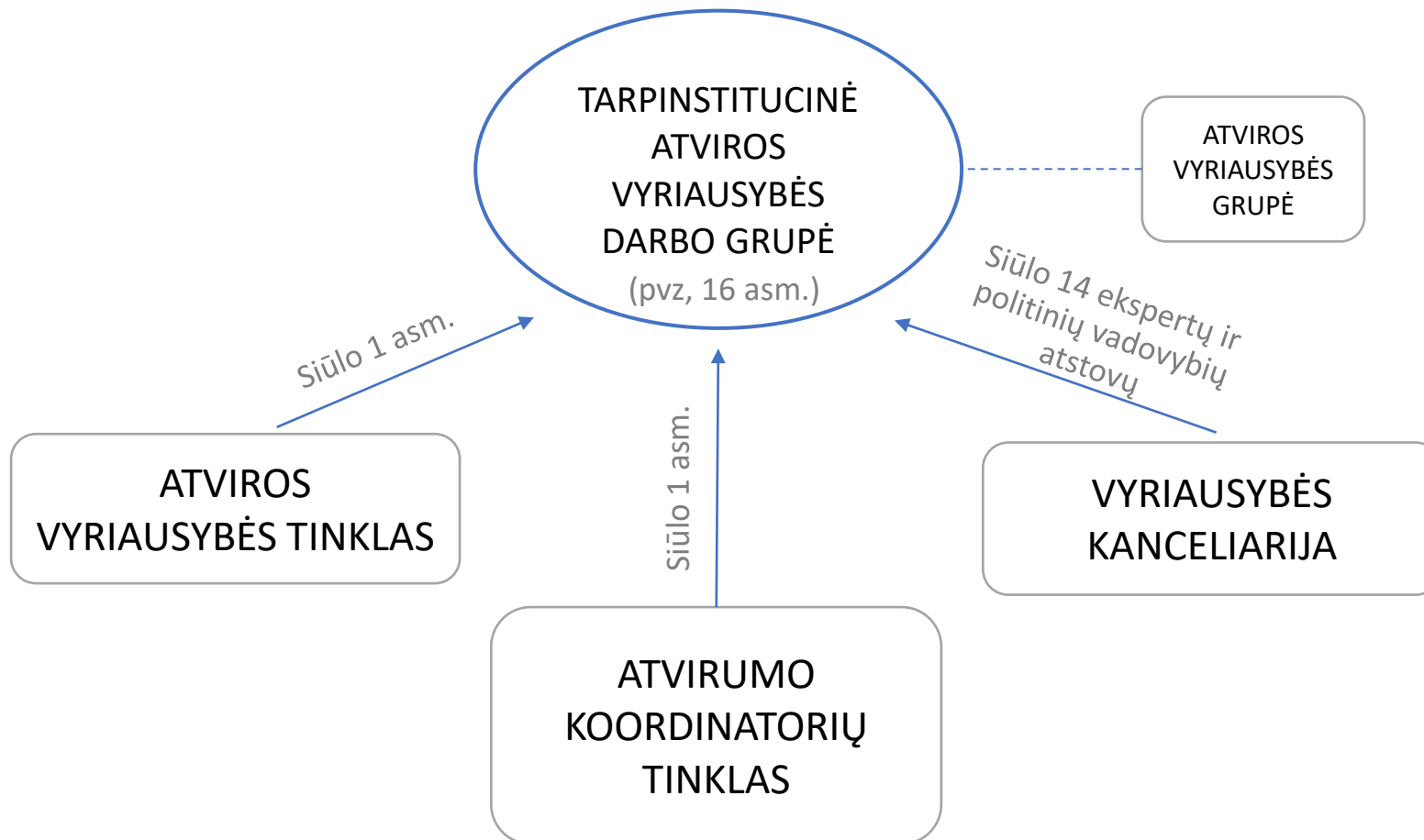
- strateginis atvirumo klausimų planavimas („Atviros Vyriausybės partnerystės“ planas, Atviros Vyriausybės koncepcijos įgyvendinimas ir kt.);
- informacijos ir patirčių sklaida (siekiant tobulėti, motyvuoti, perimti gerąsias praktikas ir pan.).

MODELIO KŪRIMO UŽDAVINIAI:

- a) Apibrėžti atviro valdymo srityje veikiančių šalių atsakomybes;
- b) Išgryninti atviro valdymo srityje veikiančių šalių ryšius.

ATVIROS VYRIAUSYBĖS KOORDINAVIMO MODELIS

ALTERNATYVA #1



- Tarpinstitucinė darbo grupė yra svarbiausias, centrinis koordinavimo modelio elementas, priimančias svarbiausius sprendimus.
- Į grupę deleguojami: Atviros Vyriausybės tinklo, Atvirumo koordinatorių tinklo atstovai, ekspertai (atrinktų NVO taryba) ir politinės vadovybės atstovai.
- Darbo grupės darbą organizuoja ir administruoja Atviros Vyriausybės grupė.
- Darbo grupė sudaroma pariteto principu: 50 proc. viešojo sektoriaus atstovai, 50 proc. – visuomenės.

| | TARPINSTITUCINĖ DARBO GRUPĖ | ATVIROS VYRIAUSYBĖS TINKLAS | ATVIRUMO KOORDINATORIŲ TINKLAS | ATVIROS VYRIAUSYBĖS GRUPĖ |
|-------------------------|---|---|--|--|
| KAS TAI? PASKIRTIS | Tai – darbo grupė, kuri skirta spręsti svarbiausius su atvirumu susijusius klausimus (Atviros Vyriausybės koncepcijos įgyvendinimas, „Atviros Vyriausybės partnerystės“ veiksmų planas). Grupės sprendimai yra patariamąjo pobūdžio Vyriausybei / LRVK. | Tai suinteresuotų šalių kontaktų tinklas, skirtas atviro viešojo valdymo gerosioms praktikoms skleisti, idėjoms generuoti ir atvirumo iniciatyvoms įgyvendinti. | Tai tinklas, kuriame dalyvauja ministerijų ir kitų valstybės įstaigų atstovai, kuriems yra priskirtas atvirumo koordinatoriaus vaidmuo. Tinklas yra skirtas atviro valdymo ir viešųjų konsultacijų kokybės viešajame sektoriuje gerinimui. | Vyriausybės kanceliarijos padalinys, atsakingas už atvirumo kultūros plėtrą viešajame sektoriuje. |
| PAGRIN DAS | Darbo grupė sudaroma ir jos sudėtis tvirtinama Vyriausybės kanclerio įsakymu. | Į tinklą patenka registracijos anketą užpildę ir nario reikalavimus atitinkantys asmenys. Tinklo narių sudėtis netvirtinama, atranką vykdo Atviros Vyriausybės grupė. | Į tinklą patenka atvirumo koordinatoriai. Grupės sudėtis nėra tvirtinama, sąrašas atnaujinamas Atviros Vyriausybės grupės. | Vyriausybės kanceliarijos padalinys. |
| ATSAKOMYBĖS | <ul style="list-style-type: none"> - Vykdo Atviros Vyriausybės koncepcijos ir jos veiksmų plano įgyvendinimo stebėseną, teikia pasiūlymus įgyvendinimo tobulinimui; - Koordinuoja „Atviros Vyriausybės partnerystės“ veiksmų planų rengimą, įgyvendinimą, stebėseną ir vertinimą; - Aptaria aktualių sričių (teisėkūra, viešosios konsultacijos ir kt.) klausimus; - Stebi bendrą modelio vaizdą, abiejų tinklų veiklą, teikia jiems rekomendacijas, bendradarbiauja. | <ul style="list-style-type: none"> - Prisideda prie „Atviros Vyriausybės partnerystės“ veiksmų planų kūrimo, įgyvendinimo, stebėsenos ir vertinimo; - Dalinasi patirtimi, mokosi, prisideda prie atvirumo sklaidos ir iniciatyvų; - Dalyvauja viešosiose konsultacijose; - Nagrinėja visuomenės įsitraukimo į valstybės valdymą ir teisėkūrą iššūkius ir ieško sprendimų; - Bendradarbiauja su Darbo grupe ir Atvirumo koordinatorių tinklu; - Renka ir deleguoja į Darbo grupę savo atstovą. | <ul style="list-style-type: none"> - Dalinasi patirtimi, mokosi, dalyvauja mokomojo pobūdžio renginiuose ir iniciatyvose; - Nagrinėja atviro valdymo ir viešųjų konsultacijų iššūkius ir ieško sprendimų kokybės gerinimui; - Bendradarbiauja su Darbo grupe ir atviros Vyriausybės tinklu; - Renka ir deleguoja į Darbo grupę savo atstovą. | <ul style="list-style-type: none"> - Koordinuoja ir administruoja Tarpinstitucinės darbo grupės, Atviros Vyriausybės tinklo, Atvirumo koordinatorių tinklo veiklas; - Koordinuoja Darbo grupės sprendimų įgyvendinimą; - Vykdo visuomenės informavimą apie veikiančias šalis, skaidriai pateikia informaciją; - Organizuoja veikiančių šalių vidinę komunikaciją; - Rengia medžiagą ir pasiūlymų projektus Vyriausybei. |
| GALIMYBĖS + PRAKTIKA | <ul style="list-style-type: none"> - Darbo grupės posėdžiai vyksta bent kartą per ketvirtį; - Darbo grupė renka savo pirmininką, gali pasiskirstyti suinteresuotomis temomis; - Darbo grupė gali pasirinkti metų prioritetinę sritį ir jai skirti daugiau dėmesio. | <ul style="list-style-type: none"> - Tinklas susitinka bent kartą per ketvirtį; - Visi tinklo nariai lygūs ir turi vienodą teisę dalyvauti, įsitraukti, balsuoti; - Tinklas gali nuspręsti dėl papildomų susitikimų, veiklų, iniciatyvų; - Gali kelti klausimus Darbo grupei, dalyvauti darbo grupės posėdžiuose kaip stebėtojai. | <ul style="list-style-type: none"> - Tinklas susitinka bent kartą per ketvirtį; - Bent kartą per pusmetį tinklo nariams organizuojamas mokomasis renginys; - Tinklo nariai dalijasi lūkesčiais ir gali inicijuoti papildomas veiklas, iniciatyvas; - Gali kelti klausimus Darbo grupei, dalyvauti darbo grupės posėdžiuose kaip stebėtojai. | <ul style="list-style-type: none"> - Grupė gali inicijuoti klausimus, papildomas veiklas ar iniciatyvas visoms ar bet kuriai veikiančiai šaliai; - Gali dalintis tarptautinėmis naujienomis ir kviešti į jas įsitraukti. |



ALTERNATYVA #1

PLIUSAI:

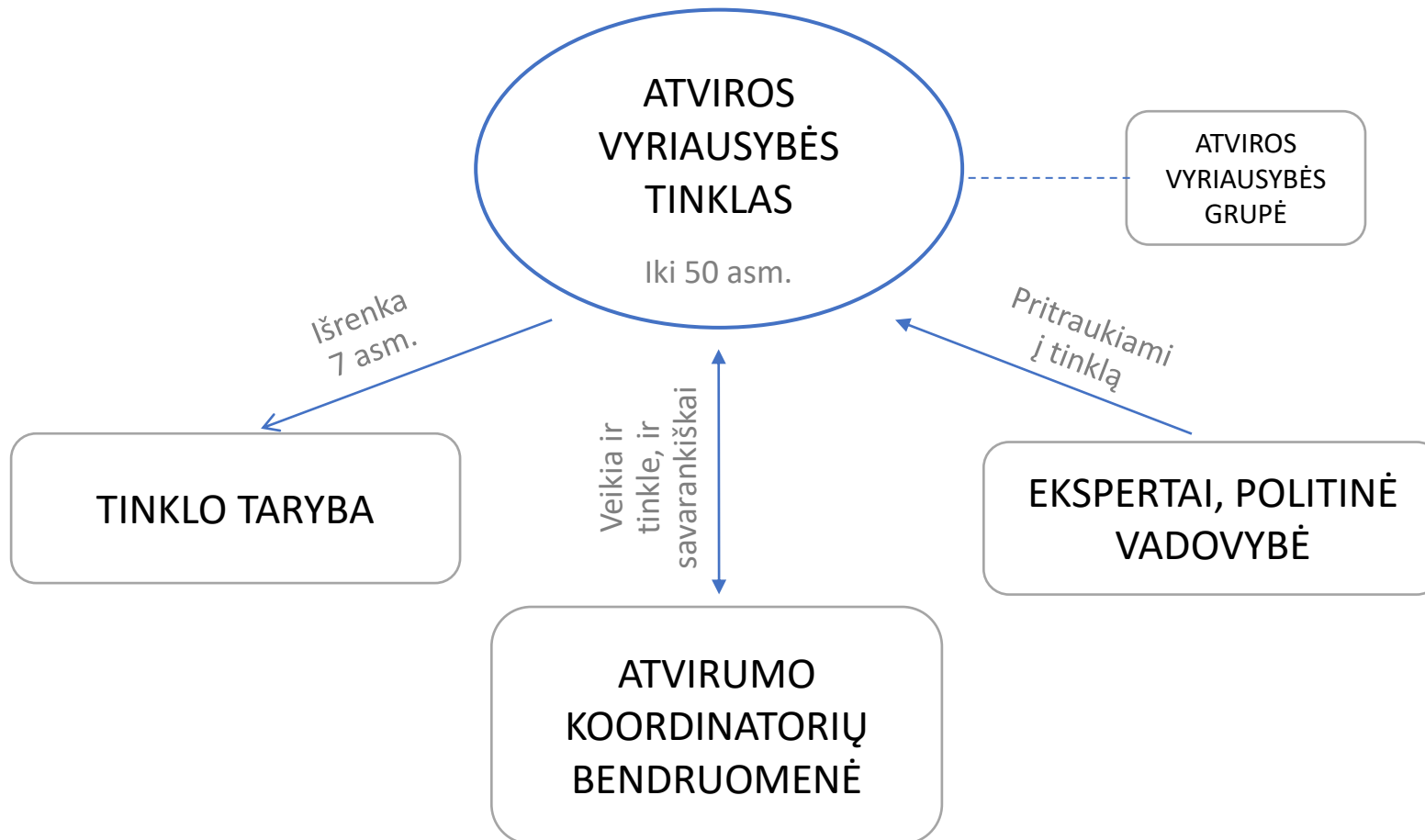
- Modelis yra panašus į dabar veikiančią, nebūtų esmingų pokyčių ir galimo pasipriešinimo pokyčiams;
- Darbo grupės veikla gali būti labai aiškiai sureguliuota ir grupė gali operatyviai ir produktyviai veikti, greitai priimti sprendimus;
- Abiejų tinklų nariai jaustųsi svarbūs, nes renka ir deleguoja asmenis į svarbią darbo grupę;
- Lengviau organizuoti siauresnių veikiančių šalių darbą.

MINUSAI:

- Mažiau demokratijos – prie pagrindinių sprendimų prisiliečia gan mažas ratas žmonių;
- Gali pritrūkti skirtingų veikiančių šalių bendradarbiavimo, nes tai vyksta per deleguotus į darbo grupę asmenis;
- Atviros Vyriausybės tinklas neturėtų didesnių galių, kas yra rekomenduojama tarptautinių organizacijų.

ATVIROS VYRIAUSYBĖS KOORDINAVIMO MODELIS

ALTERNATYVA #2



- Atviros Vyriausybės tinklas yra svarbiausias, centrinis koordinavimo modelio elementas, priimantis svarbiausius sprendimus.
- Tinklas yra platus, jo nariais yra aktyvūs, savanoriškai prisijungę piliečiai, visi atvirumo, išorės ekspertai, vadovybės atstovai.
- Valdymo ir koordinavimo sprendimams išrinkta tinklo narių taryba.
- Atviros Vyriausybės tinklo darbą organizuoja ir administruoja Atviros Vyriausybės grupė.

| | ATVIROS VYRIAUSYBĖS TINKLAS | TINKLO TARYBA | ATVIRUMO KOORDINATORIŲ BENDRUOMENĖ | ATVIROS VYRIAUSYBĖS GRUPĖ |
|-----------------------------|--|--|---|--|
| KAS TAI? PASKIRTIS | Tai suinteresuotų šalių bendruomenė, kuri skirta spręsti svarbiausius su atvirumu susijusius klausimus, koordinuoja atvirumo plėtrą Lietuvoje. Tinklo sprendimai yra patariamojo pobūdžio Vyriausybei / LRVK. | Tai išrinktų tinklo narių grupė, kuri aptaria operatyvinius klausimus ir strategiškai planuoja tinklo veiklą. Tinklo taryba renkama pariteto principu: 50 proc. viešojo sektoriaus atstovai, 50 proc. – visuomenės atstovai. | Tai bendruomenė, kurioje dalyvauja ministerijų ir kitų valstybės įstaigų atstovai, kuriems yra priskirtas atvirumo koordinatoriaus vaidmuo. Bendruomenė yra skirta atvirumo valdymo kokybės viešajame sektoriuje kėlimui. | Vyriausybės kanceliarijos padalinys, atsakingas už atvirumo kultūros plėtrą viešajame sektoriuje. |
| PAGRINDAS | Į tinklą patenka registracijos anketą užpildę ir nario reikalavimus atitinkantys asmenys. Tinklo narių sudėtis netvirtinama, atranką vykdo Tinklo taryba. | Renkama iš tinklo narių neformali jų atstovų grupė. | Į bendruomenę patenka atvirumo koordinatoriai. Grupės sudėtis nėra tvirtinama, sąrašas atnaujinamas Atviros Vyriausybės grupės. | Vyriausybės kanceliarijos padalinys. |
| ATSAKOMYBĖS | <ul style="list-style-type: none"> - Vykdo Atviros Vyriausybės koncepcijos ir jos veiksmų plano įgyvendinimo stebėseną, teikia pasiūlymus įgyvendinimo tobulinimui; - Koordinuoja „Atviros Vyriausybės partnerystės“ veiksmų planų rengimą, įgyvendinimą, stebėseną ir vertinimą; - Dalinasi patirtimi, mokosi, prisideda prie atvirumo sklaidos ir iniciatyvų; - Aptaria aktualių sričių (teisėkūra, viešosios konsultacijos ir kt.) klausimus; - Renka tinklo Tarybą. | <ul style="list-style-type: none"> - Strategiškai planuoja Tinklo veiklą; - Koordinuoja Tinklo narių atranką; - Inicijuoja papildomas Tinklo veiklas, vidines darbo grupes ar struktūras efektyviam veikimui; - Prisideda prie „Atviros Vyriausybės partnerystės“ veiksmų planų kūrimo, įgyvendinimo, stebėsenos ir vertinimo. | <ul style="list-style-type: none"> - Dalyvauja Atviros Vyriausybės tinklo veikloje; - Dalinasi patirtimi, mokosi, dalyvauja mokomojo pobūdžio renginiuose ir iniciatyvose; - Nagrinėja atvirumo valdymo ir viešųjų konsultacijų iššūkius ir ieško sprendimų konsultacijų kokybės gerinimui. | <ul style="list-style-type: none"> - Koordinuoja ir administruoja Atviros Vyriausybės tinklo, Tarybos, Atvirumo koordinatorių tinklo veiklas; - Vykdo visuomenės informavimą apie veikiančias šalis, skaidriai pateikia informaciją; - Organizuoja veikiančių šalių vidinę komunikaciją; - Rengia medžiagą ir pasiūlymų projektus Vyriausybei. |
| GALIMYBĖS + PRAKTIKA | <ul style="list-style-type: none"> - Tinklas susitinka bent kartą per ketvirtį; - Visi tinklo nariai lygūs ir turi vienodą teisę dalyvauti, įsitraukti, balsuoti; - Tinklas gali nuspręsti dėl papildomų susitikimų, veiklų, vidinių darbo grupių, struktūrų kūrimo; - Gali kelti klausimus Tinklo tarybai, dalyvauti Tarybos posėdžiuose kaip stebėtojai. | <ul style="list-style-type: none"> - Tarybos posėdžiai vyksta bent kartą per ketvirtį; - Taryba renka savo pirmininką, gali pasiskirstyti suinteresuotomis temomis; - Taryba gali pasirinkti metų prioritetinę sritį ir jai skirti daugiau dėmesio. | <ul style="list-style-type: none"> - Susitinka bent kartą į ketvirtį; - Bent kartą per pusmetį bendruomenės nariams organizuojamas mokomasis renginys; - Nariai dalijasi lūkesčiais ir gali inicijuoti papildomas veiklas, iniciatyvas; - Gali kelti klausimus Tinklo tarybai, dalyvauti Tarybos posėdžiuose kaip stebėtojai. | <ul style="list-style-type: none"> - Grupė gali inicijuoti klausimus, papildomas veiklas ar iniciatyvas visoms ar bet kuriai veikiančiai šaliai; - Gali dalintis tarptautinėmis naujienomis ir kviesti į jas įsitraukti. |



ALTERNATYVA #2

PLIUSAI:

- Daugiau demokratijos, daugiau galimybių visuomenės atstovams dalyvauti ir prisidėti prie sprendimų;
- Didesnis bendradarbiavimas tarp veikiančių šalių, visus jungia bendras tinklas;
- Daugiau galios Atviros Vyriausybės tinklo sprendimams, kas rekomenduojama tarptautinių organizacijų;
- Tinklo veikla paremtas asociacijos principais, kas daug kam gali būti pažįstama ir priimtina.

MINUSAI:

- Sprendimai priimami lėčiau, vyksta diskusijos tarp platesnio rato žmonių;
- Gali būti tiek NVO, tiek viešojo sektoriaus atstovų mažesnis interesas dalyvauti neformaliame tinkle;
- Sudėtingesnis darbo organizavimas ir komunikavimas su daugiau įvairių žmonių, kurie turi skirtingas atsakomybes;
- Politinių vadovybių atstovai gali nenorėti skirti tiek laiko ir dalyvauti tinklo veikloje.



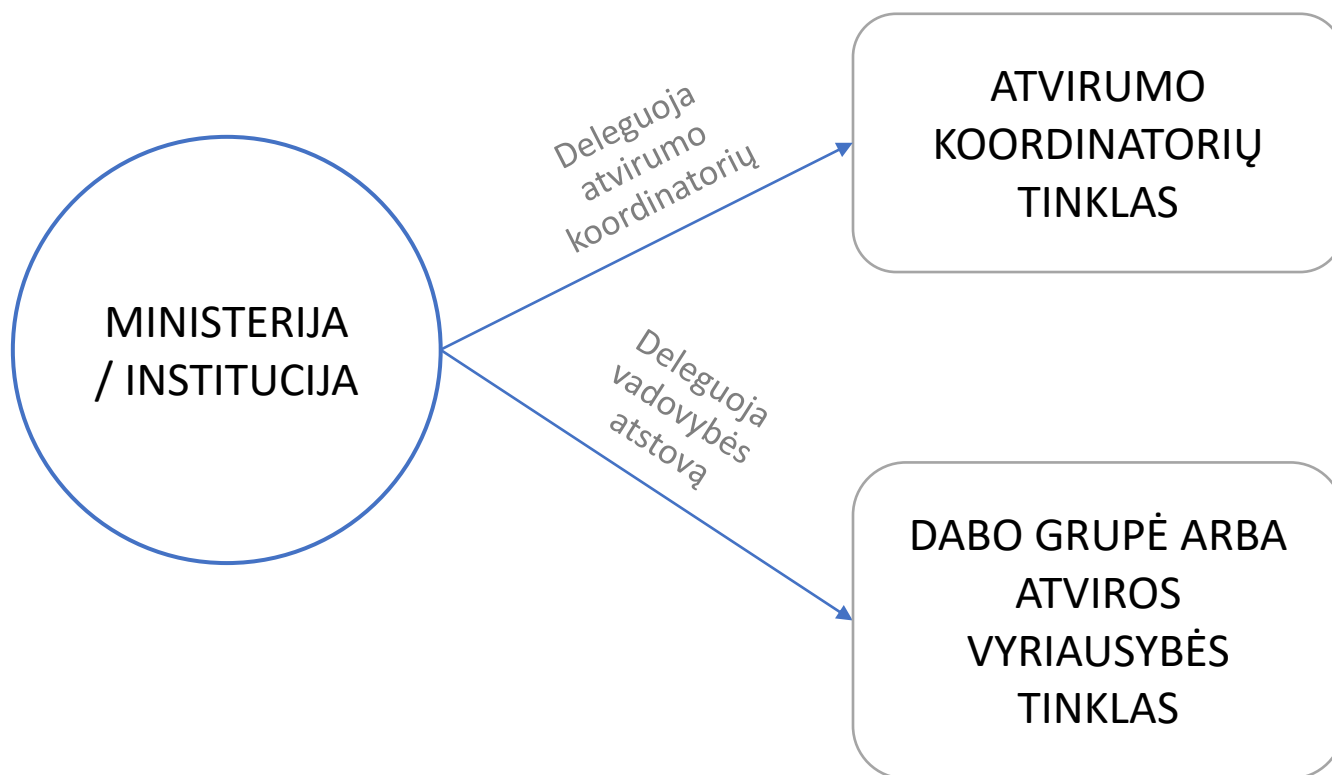
#SVARBU

SVARBŪS PRAKTINIAI ASPEKTAI:

- Kiekvienos šalies veikimo detalės (kaip atrenkami žmonės, sudaroma darbo grupė, kaip vyksta rotacija ir kt.) bus rengiamos vėliau sutarus dėl esminių vaidmenų.
- Apie visas veikiančias šalis informacija bus skelbiama svetainėje www.Epilietis.lrv.lt.
- Iki 2022 m. yra rengiamas Atviros Vyriausybės koncepcinis dokumentas, kuris apims svarbiausias sąvokas, galutinį atvirumo koordinavimo modelį bei strategines atvirumo plėtros gaires bei ten numatytu įgyvendinimo veiksmų planu. Koncepcinio dokumento įgyvendinimas bus vienas pagrindinių svariausių veikiančios šalies klausimų.
- Numatoma, kad su Atviros Vyriausybės koncepciniu dokumentu gimiantis veiksmų planas ateityje bus sujungtas su „Atviros Vyriausybės partnerystės“ veiksmų planu. Tai išplės tarptautinius įsipareigojimus ir bus tęstinis pasirinktos svariausių veikiančios šalies darbas.

MODELIŲ INTEGRACIJA

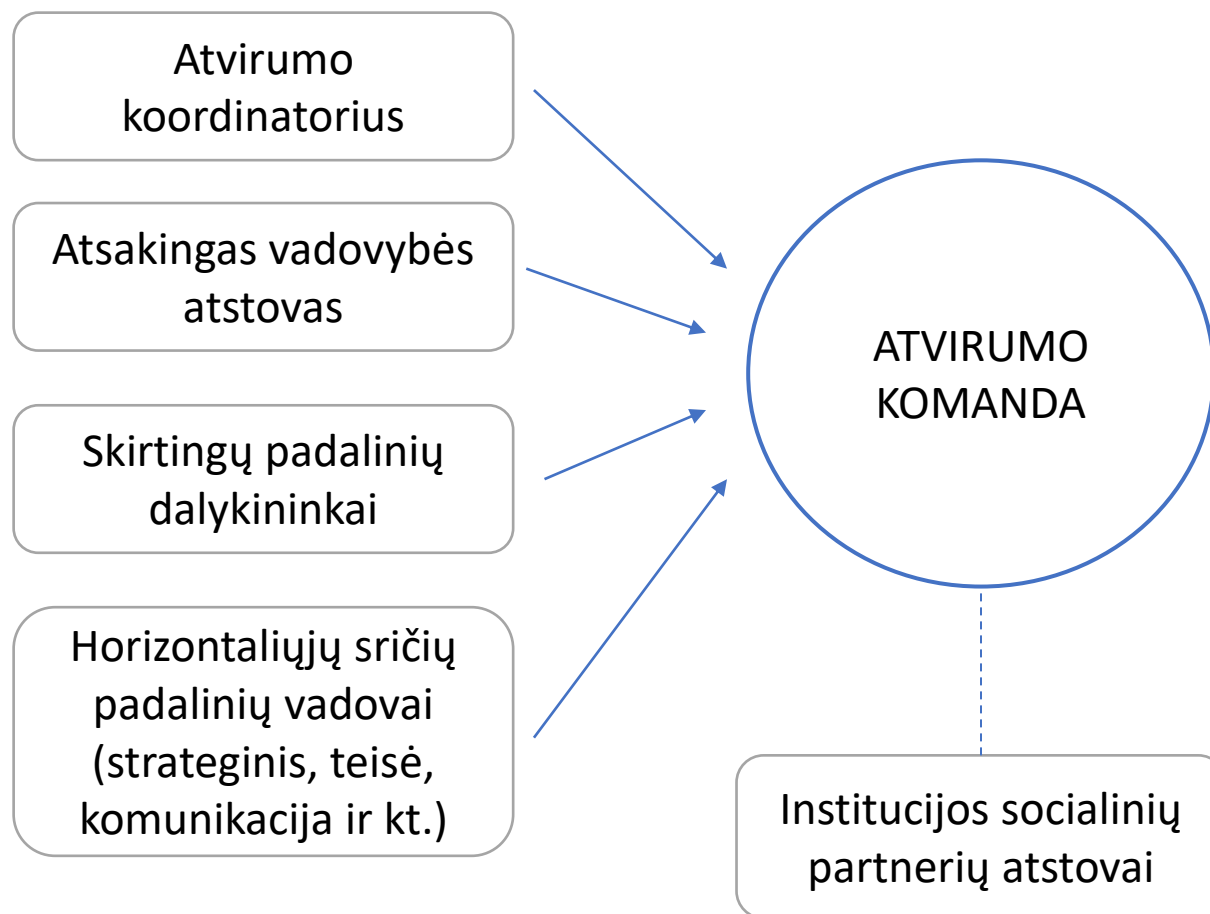
INSTITUCIJA – TARPINSTITUCINIS LYGMUO



SVARBU:

- Atsižvelgiant į išanalizuotą situaciją, siekiama, kad kiekvienoje ministerijoje (ir palaipsniui kitose institucijose) atsirastų atsakingi už atvirumo valdymą asmenys: tiek administracijoje, tiek vadovybėje.
- Norima, kad atsakingi asmenys dalyvautų išorės formatuose (darbo grupė ar tinklas), siekiant mokymosi iš gerųjų praktikų ir kryptingo veikimo tarpinstituciniu lygmeniu.

ATVIRUMO KOORDINAVIMO INSTITUCIJOJE MODELIS



ATVIRUMO KOMANDA:

- Seka teisėkūros planą, išskiria svarbiausius atvirumui planuojamus teisės aktus;
 - Rengia ir tvirtina metinį institucijos viešųjų konsultacijų planą;
 - Pagal institucijos poreikį planuoja (ir įgyvendina) atvirumo veiklas;
 - Vykdo viešųjų konsultacijų ir kitų susiplanuotų veiklų stebėseną ir vertinimą.
- 2-4 komandos susitikimai per metus.
- Siekiant aukštesnės atvirumo kokybės, į komandą rekomenduojama įtraukti partnerių atstovus.



#ATSAKOMYBĖS

ATVIRUMO KOORDINATORIUS:

- Organizuoja ir administruoja atvirumo komandos darbą;
- Koordinuoja viešąsias konsultacijas ir kitas numatytas atviro valdymo iniciatyvas institucijoje;
- Registruoja viešąsias konsultacijas E.pilietyje;
- Dalyvauja Atvirumo koordinatorių tinklo veikloje;
- Kitais būdais siekia, kad institucija kokybiškai ir atvirai konsultuotųsi su visuomene ir jos grupėmis.

VADOVYBĖS ATSTOVAS:

- Pirmininkauja atvirumo komandai;
- Palaiko ir skatina atvirumo iniciatyvas ir viešąsias konsultacijas institucijoje;
- Dalyvauja tarpinstitucinėje veikloje;
- Kitais būdais siekia didinti institucijos atvirumą.

KOMANDOS NARIAI:

- Dalyvauja atvirumo komandos veikloje;
- Teikia pasiūlymus dėl planuojamų viešųjų konsultacijų ir kitų atvirumo iniciatyvų;
- Užtikrina, kad informacija apie viešąsias konsultacijas ir atvirumo iniciatyvas pasiektų atstovaujамų padalinių kolegas.



#SVARBU

SVARBŪS PRAKTINIAI ASPEKTAI:

- Atvirumo koordinatorius koordinuoja, konsultuoja kolegas dėl viešųjų konsultacijų, bet jas organizuoja patys atsakingi padaliniai (nebent institucijoje susitariama kitaip ir viešųjų konsultacijų organizavimui numatomas atskiras etatas/dalis etato).
- Kartais viešosioms konsultacijoms ir atviro valdymo iniciatyvoms yra reikalingi finansiniai resursai (pasamdyti išorės moderatorių, suorganizuoti renginį ir kt.) – tai turi būti bendrai atvirumo komandos sprendžiamas klausimas planuojant ateinančių metų konsultacijas.
- Atvirumo sričiai labai svarbi komunikacija – atvirumo komandoje turėtų dalyvauti komunikacijos padalinio atstovas.